

Govor koji je gospodin Dragomir Milojević, predsednik Vrhovnog kasacionog suda Srbije održao na Trideset drugom susretu Kopaoničke škole prirodnog prava – Slobodan Perović sa opštom godišnjom temom „PRAVO I SNAGA UMNOSTI – POSVEĆENO OSNIVAČU KOPAONIČKE ŠKOLE PRIRODNOG PRAVA AKADEMIKU PROF. DR SLOBODANU PEROVIĆU“, održanom 13-17. decembra 2019. godine.

*Uvaženo Predsedništvo,
Poštovana predsednice gospođo Jelena Perović Vujačić,
Poštovane kolegice i kolege,
Dame i gospodo,
Učesnici Trideset drugog tradicionalnog susreta pravnika,*

Ovogodišnja tema *Pravo i snaga umnosti* posvećena je osnivaču Kopaoničke škole prirodnog prava akademiku profesoru dr Slobodanu Peroviću.

Pre svega moram da se zahvalim organizatoru na pozivu i ukazanoj prilici da se u uvodu obratim ovako eminentnom skupu. Kada sam dobio poziv sa naznakom da ću se u uvodu obratiti, dugo sam razmišljao da li sam dostojan govoriti o najvećem pravnom misliocu našeg vremena. Naime, nakon mnogo godina koje sam proveo u sudstvu slobodno mogu da kažem da sam svoje misli, stavove obogatio čitajući i učeći iz mnogobrojnih dela uvaženog profesora dr Slobodana Perovića. Dolazio sam uvek željan proširenja svog znanja i sa tog izvora uvek nosio novo saznanje jer su u njegovim mislima nestajale granice krivičnog i građanskog prava. U njoj je obitavala filozofija prava koja je podsticala, ne samo moju stručnu svest, već i savest. Iza njega je u svojoj sveukupnosti ostala pravna misao – otvorena, bez granica ali obavezujuća u svojoj suštini da znanje i svest gospodare našim umom i da samo organizovani razum, organizovana umnost čovečanstva, ima prirodni mandat da nas izvede iz postojećeg stanja opšte opasnosti i uvede nas u kulturu mira i opstanka. Tome nas je učio i tome nas je uvek vraćao – da budemo slobodni i nesputani u svojoj pravnoj misli ali ograničeni njenom pravednošću i na tome ćemo mu uvek biti zahvalni.

Poštovane kolegice i kolege, kad ode svaki čovek neko je tužan. Kad ode veliki čovek broj onih koji su tužni jednak je broju njegove duhovne dece. Svih koji su primili njegovu potporu. Odlaskom profesora dr Slobodana Perovića izgubilo je srpsko obligaciono pravo. Izgubio je Pravni fakultet jednog od svojih poslednjih velikih profesora one generacije koja je i činila slavu te ustanove. Izgubilo je srpsko pravosuđe čoveka čiji je um i njemu bio utočište, na čijim se mudrim mislima u teškim spornim trenucima srpsko pravosuđe

oslanjalo. Otišla je velika luča. Podsetimo se šta je Anjštajn rekao: „mrak je samo odsustvo svetlosti“. Odlaskom nosioca svetlosti dr Slobodana Perovića mrak jača, a nama se podiže opterećenje da iznađemo nove nosioce svetlosti. Treba im dati već na početku da se ugledaju na profesora Perovića.

Profesor Perović izbegao je onaj opšteljudski, pa i pesnikov strah da se po njemu ništa neće zvati. Da će smrt biti konačna. Setimo se Ive Andrića i Jusufa vezira iz *Mosta na Žepi* – „Ko sagradi jedan most ili napiše jednu knjigu, spasio se bar za vreme trajanja tog mosta ili te knjige od zaborava kao konačne smrti“. I po građanskom pravu kojim se umnik Slobodan Perović sa toliko vrline i entuzijazma bavio. Zaborav je pobeđen kod profesora dr Slobodana Perovića. Kao kod najvećih – lako, čim umru, već ova Škola je nazvana njegovim imenom.

Koleginice i kolege, mi danas često pričamo o vladavini prava ali je neophodno, kako kaže profesor Perović, da pre toga govorimo o vladavini kulture i o kulturi mira i opstanka. Ovo stoga, jer s pozivom na zaštitu ljudskih prava ostvaruju se neki drugi ciljevi i uvek kada se ostvarenju tih interesa ljudske žrtve nazivaju kolateralnom štetom, postoji zloupotreba ljudskih prava koje nosi višestruku pravnu i moralnu odgovornost, ako ne trenutno, onda istorijski svakako, koja može biti teža od trenutne, kako je govorio profesor Perović.

Koleginice i kolege, zbog toga moram reći da sam siguran da postoje dobra i loša vremena, izazovna i spokojna, za društvo uopšte. Ali za sudstvo jedne zemlje vremena su uvek, da ne kažem teška, ali ozbiljna i odgovorna. Svi negde možemo naći oduška, opravdati se lošim danom za loš ili kreativnosti za dobar rezultat. Ali sudstvo ne može. Za sudstvo ne postoji mirnodobsko ili ratno doba. Ne postoji religija i ideologija. Sudstvo je samo po sebi ideja vere i put trasiran iskusnim osećajem za sistem vrednosti ukoričen u svoje i tuđe iskustvo, čvrsto omeđeno svim vrstama dilema koje svako vreme nosi sa sobom. Sudstvo nikad nije pirova pobeda već stav, delo i delanje ispravnog od neispravnog, a što je najveći motiv kako sudije tako i građanina – da nikada ne posumnja u pravdu i slobodu, a nužni preduslov tome je nezavisnost sudstva.

I profesor Perović je govorio o nezavisnosti sudstva na jednoj od svojih beseda Kopaoničke škole prirodnog prava. Pitanje nezavisnosti sudstva nije samo pravno, već pre svega, demokratsko pitanje. To je pitanje opšte kulture jedne zajednice i princip nezavisnosti sudija predstavlja demarkacionu liniju koja deli polje prava od pustinje neprava. To dalje znači da nezavisnost sudija kao neminovni atribut njegove funkcije predstavlja organski deo pravne države. To je ona država koja je u svom pravnom sistemu u tolikom stepenu obezbedila vladavinu načela legitimiteta i legaliteta da se ona kreće u granicama društvene tolerancije. Suprotno ovome, može se konstatovati da su mnogi savremeni pravni sistemi, naročito u realizaciji principa legaliteta, u stvari jedan konglomerat prava u nebitnim i neprava u bitnim stvarima.

Međutim, da bi se u potpunosti ostvario taj cilj, nezavisno i nepristrasno sudstvo na temeljima poštovanja i zaštite ljudskih prava i sloboda, neophodno je da tome doprinesu i same sudije svojom stručnošću, osposobljenošću i posvećenošću. Jer kako kaže Rikoferi – „zakoni vrede onoliko koliko vrede ljudi koji su pozvani da ih primenjuju“.

Moram reći da moderna vremena donose nova pravila, nove mogućnosti i nova iskušenja. Čovek i društvo su uspešni koliko su u mogućnosti sačuvati ispravno i implementirati novo i otvoriti vrata budućem.

U narednoj godini očekuje nas promena Ustava i to je prilika da se stvore uslovi za demante svih vrsta spekulacija o političkoj pristrasnosti i političkom prisustvu. Pored toga, i usvajanjem novih zakonskih rešenja u oblasti pravosuđa i njihovim usaglašavanjem sa međunarodnim standardima, moramo stvoriti pretpostavke nezavisnosti, nepristrasnosti i odgovornosti, kako sudova tako i sudija. Nesumnjivo je da su smene generacija bolan ali neophodan proces u borbi za efikasnost sistema srpskog sudstva. Reforme sprovode mladi ljudi koji se dokazuju i mudri koji im prenose znanja. A ta i takva sinergija vraća veru u budućnost našeg društva i svrhu sudstva. Suditi i presuđivati je ljudski ali sumnjati je prirodno. Duboko verujem u vremenu kada je sudstvo pod velikim pritiskom kako domaće javnosti tako i evropske, a što je najvažnije pod lupom sopstvene profesionalnosti i odgovornosti, da mi živimo pravdu i da ćemo živeti u pravdi, što je bio i životni moto akademika profesora dr Slobodana Perovića i dubinska vertikala između njegove umnosti i prava i pravde.

U to ime, želim vam uspešan i plodotvoran rad.